

Тема 1

ЗМІНИ

Вивчаючи цю тему, ти:

- ☀ дізнаєшся, які зміни відбулися у твоєму класі та школі;
- ☀ порівняєш, як люди передавали інформацію раніше і як роблять це тепер;
- ☀ поспостерігаєш, як змінюється природа восени;
- ☀ дослідити, як змінюється людина впродовж життя;
- ☀ прочитаєш уривки з повісті-казки Всеволода Нестайка "Пригоди у Павутинії".

Всеволод
Нестайко

У дитинстві Всеволод Нестайко хотів якнайшвидше вирости. А коли став дорослим, то дуже хотів повернутися в дитинство — догратися, досміятися, добешкетувати... Тому й став дитячим письменником.

Його веселі історії читали в дитинстві твої бабусі й дідусі, потім — мама й тато, а тепер можеш прочитати й ти.

1. Як ти гадаєш, про що йдеться у творі, який проілюструвала художниця?
2. Що спільного між твоєю школою і лісовою? Чим вони відрізняються?
3. Які зміни в природі відбуваються восени?

Зміни в школі

(за твором Всеволода Нестайка)

І знову ми у лісовій школі. Онде за партою сидять нерозлучні друзі — зайчик Кося Вухань та їжачок Колько Колючка. За ними інші. А за останньою партою — вовчєня Вовчик Вовченко та лисєня Рудик Лисовєнко, які останнім часом подружилися.

Директор школи Бурмило Михайлович Ведмідь у себе в кабінеті пише звіт. Зараз справи у школі йдуть непогано. А колись?.. І згадувати не хочеться. Вовченко мало правопорушником не став. А Кося Вухань і Колько Колючка боягузами прийшли у школу, тіні власної боялися. Тепер зовсім не те — приємно на них дивитися. Непогано йдуть справи у школі. Непогано!

Пантера Ягуарівна ввєла до класу товстєнєке дикє поросєя у смугастому платтячку і з великим бантом:

— Знайомтєся, нашє новє учєницєя. Хрюшє Кєбанюк.

— Хрю... хрювіт! — сказєлє новєнєкє, сєлє зє вєльнєу парту й одразу почєлє щось їсти.

- ☀ Чи змінилися герої твору Колько і Кося? Як саме?
- ☀ Як, на твою думку, почувала себе Хрюша Кєбанюк у новому колективі?
- ☀ Що ти можєш порєдити однокласникам Хрюшє, абє допомогти їм подружитися з новєнєкєю?

Як змінилася моя школа?

1. Кося Вухань і Колько Колючка дослїдили, які зміни вїдбулися в лїсовїй школі за час канїкул. Рєзультєтєтє подалє в таблицї. Розкажє, щє змїнилося в лїсовїй школі, а щє — нї.

Об'єкт дослїдження	Вїдбулися змїни	Не вїдбулося змїн
Шкїльнє подвїр'єя	✓	
Спортзалє		✓
Їдальнєя		✓
Кабїнет	✓	
Учителї	✓	
Директор		✓
Мєдсєстрє		✓

2. Розкажє за малюнками, які змїни вїдбулися.

3. Дослїдї, щє змїнилося у твоїй школі.

4. Кося Вухань пригадав, що минулого року його привела до школи мама, а цього року він прийшов разом зі своїм другом – Кольком. А яким був твій перший день навчання в першому класі? Яким він був цього року? Розкажи, що змінилося.

5. Які із зображених предметів схожі за формою?

6. У яких шкільних приміщеннях можна знайти ці предмети?

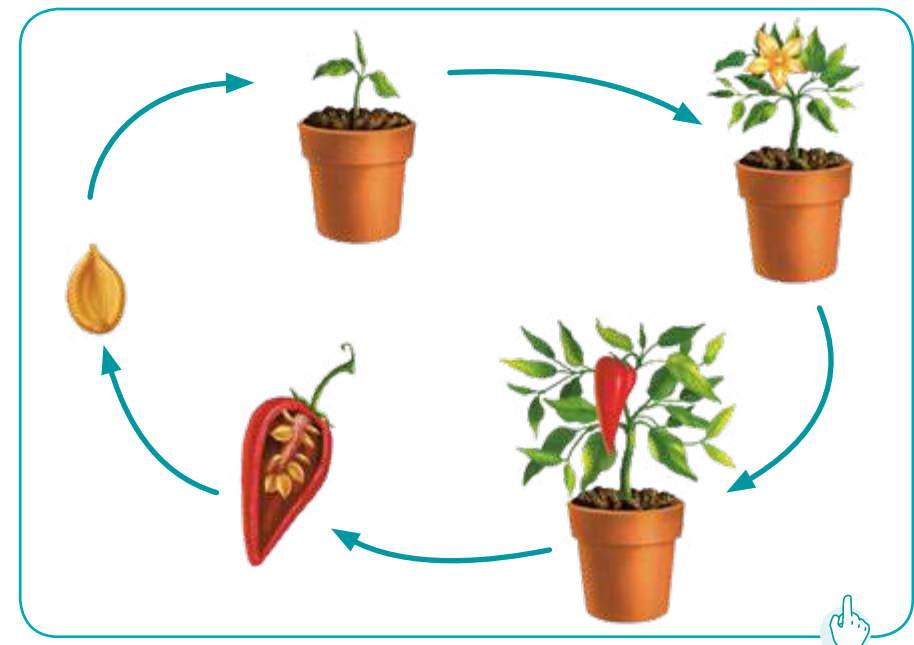

Як змінився мій клас?

1. Розглянь малюнки і розкажи, на що звернув увагу Колько Колючка, коли переступив поріг свого класу.

2. Розкажи за схемою, як росте і дозріває перець.

3. У своєму класі діти побачили нові комп'ютери. Вони пригадали, як їхні рідні використовують комп'ютери вдома й на роботі. Інсценізуйте можливий діалог.

4. Учителька сказала, що ці комп'ютери допомагатимуть школярам у навчанні. Але користуватися ними слід так, щоб не завдати шкоди ні техніці, ані власному здоров'ю. Поміркуй, яка може бути шкода від комп'ютерів і гаджетів? Які правила безпечного поводження з комп'ютерною технікою ти знаєш?

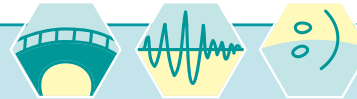
5. Пригадайте, яких правил дотримувались у вашому класі минулого року. Чи не виникло бажання їх змінити? Чому? Сформулюйте правила вашого класу.
6. Для затишку класну кімнату можна прикрасити. Розглянь зображені картини. Поміркуй, якою може бути послідовність їх створення. Зроби подібну картину і ти.

Чи справді близнюки геть однакові?

- ✧ Поміркуй, чому брат і сестра по-різному реагували на одні й ті самі ситуації. Якою була б твоя реакція?

Таємниче зникнення

(за твором Всеволода Нестайка)

Кося й Колько йшли зранку до школи. Попереду, причитуючи “Ох-хрю-хрю! Нещасна я”, дибуляла* Хрюша. І, хоча вони наближались до Хрюші, голос її чогось слабшав, тихішав.

Стежка, якою вони йшли, завертала за кущ. Хрюша на якусь мить зникла за кущем. Кося й Колько здивовано презирнулися. Вони оббігли все навколо. Хрюша як крізь землю провалилася.

До школи взагалі ніхто в цей день не прийшов. Окрім Косі й Колька.

— Треба оголошувати загальнолісовий розшук! Треба піднімати на ноги весь ліс! — рішуче сказав директор.

За якусь хвилину телеграфіст Дятленко вже відстуквав носом телеграму з найвищої сосни:

— Усім!.. Усім!.. Усім!.. Звірі й птахи! Земноводні й комахи! Ссавці й плазуни!.. Увага! Увага! Увага!.. Несподівано і загадково зникли школярі. Допоможіть знайти!

У найвіддаленіші кінці лісу полетіли особливі прикмети зниклих. І зашумів, зарухався, завирував ліс.

* Дибуляла — незграбно йшла.

- ⚡ Яка надзвичайна подія сталася в лісі?
- ⚡ Як відреагували на неї лісові мешканці? Розкажи.

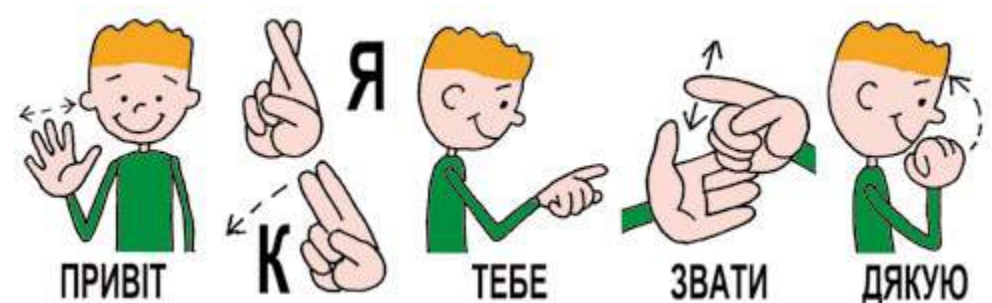
Як змінилися способи передавання повідомлень?

1. Розгляньте малюнки й розкажіть, якими способами звірі передають повідомлення про зникнення учнів. Інсценізуйте проілюстровані епізоди.

2. Давнім засобом передавання повідомлень є жести. У яких випадках тобі може допомогти жестова мова? Розкажи.
3. Розглянь малюнки і спробуй щось сказати жестовою мовою.

4. Розглянь зображення і розкажи, як люди передавали повідомлення в різні часи. Назви переваги й недоліки кожного способу.

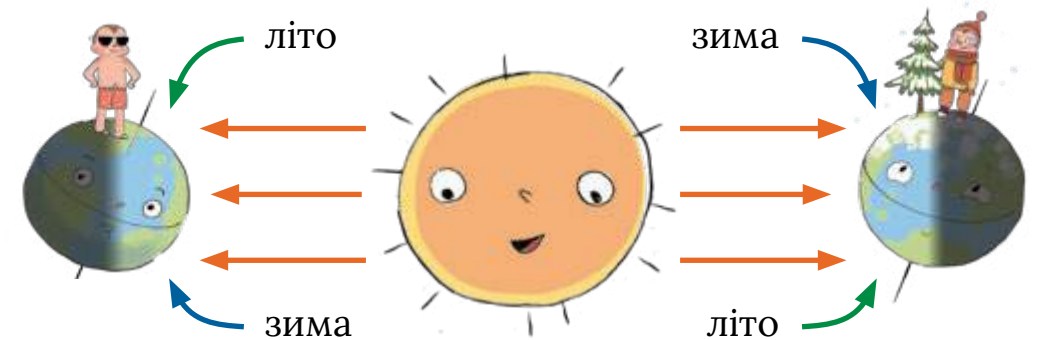
5. Який спосіб передавання повідомлень найзручніший для тебе в різних ситуаціях? Чому?

Чому відбуваються зміни в природі?

1. Колько помітив, що в лісі дещо змінилося. Що саме? Розкажи.

2. Їжачок пригадав, що Жирафа Жирафівна показувала на уроці, як Земля рухається навколо Сонця.

Уявна вісь, довкола якої обертається Земля, нахилена і не змінює свого напрямку. Тож коли Земля рухається навколо Сонця, сонячні промені нагрівають більше то одну її півкулю, то іншу.

Літо настає там, де сонячні промені падають прямо, а зима — де вони лише ковзають по земній поверхні.

3. Проведи дослід із лампою та глобусом, щоб побачити, як по-різному промені падають на різні частини поверхні.

4. Хто із зображених тварин міг би сказати так?

Зменшилася кількість комах та дрібних тварин — уже важко знаходити харчі. Час у вирій.

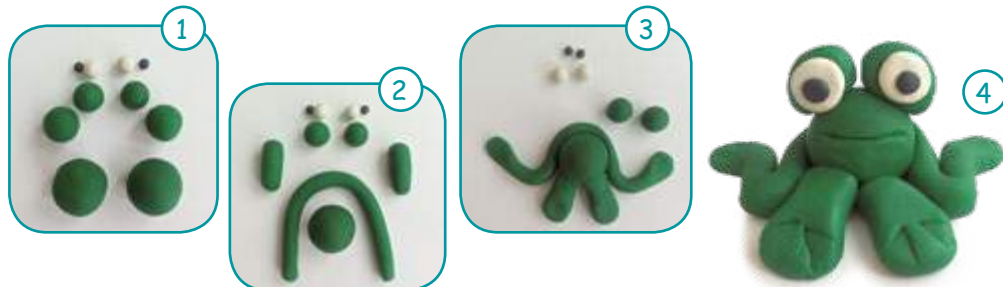
Наношу в нірку зерняток пшениці та вівса — легше буде перезимувати.

Поховалися в землю черв'ячки, зникли прудкі ящірки, не знайти ані жуків, ані жаб. Час залягати у сплячку.

5. Як змінюється життя рослин і тварин восени? Поміркуй, як пов'язані зміни в живій та неживій природі.

6. Зліпи з пластиліну таку фігурку. Що це за тварина? Як змінюється її поведінка з настанням холодів?

Чи завжди відпочинок іде на користь?

- ☀ Хто з друзів справді відпочив і відновив сили?
- ☀ Чому кажуть, що зміна діяльності — найкращий відпочинок?

Як потрапити у Павутинію

(за твором Всеволода Нестайка)

— З'явився у нашому лісі злий чаклун Ледарило Дурандас. Він заражає лісових дітей вірусом-ледачирусом. Діти стають плаксіями, від сліз меншають, потім стають такими, що й оком не побачиш. Тоді Ледарило збирає їх у чарівну торбу й відносить у Павутинію — країну ледарства та нудьги. Саме там зараз ваші однокласники, — пояснив Колькові та Косі лісовичок Боровичок.

— А... а чому ж ми не потрапили у Павутинію?

— Бо духом здоровіші та вдачею веселіші, ніж інші.

— А... а як же ми проберемося туди?

— “Як-як”... Треба плакати. День і ніч, — підморгнув їм лісовичок Боровичок, прикрився листям і зник.

Плакали Кося й Колько, плакали. Зменшувалися, зменшувалися. І раптом — стрімголов полетіли кудись униз. А навколо них стрімко більшали дерева, які не мали віт, а тільки величезні соковито-зелені стовбури.

Кося й Колько не одразу збагнули, що то вони стали такі маленькі, а деревами й страховиськами здаються їм звичайнісінька трава та комахи. Хоча й чекали вони цього, але таке воно все було незвично страшне, що Кося й Колько заціпеніли від жаху. Та й не дивно. Думаю, кожен злякався б, якби став розміром із комаху.

☀ Уяви себе поряд із Косею та Кольком.

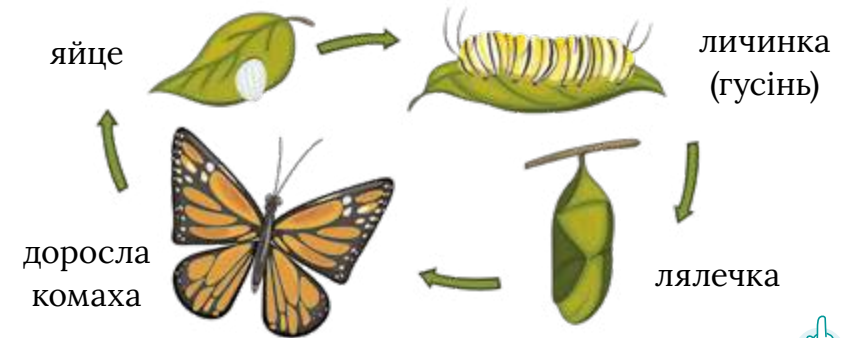
Які відчуття виникли б у тебе? Розкажи.

Як змінюються істоти впродовж життя?

1. Зменшений Колько Колючка побачив високо над собою величезний кокон. Він зацікавився цим об'єктом і намалював його. Чи знаєш ти, хто ховається в цьому коконі?
2. Колько згадав, що вчителька Пантера Ягуарівна розповідала про перетворення метелика.

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ МЕТЕЛИКА

3. Розкажи, як змінюється метелик у процесі розвитку. У своїй розповіді використай слова:

спочатку

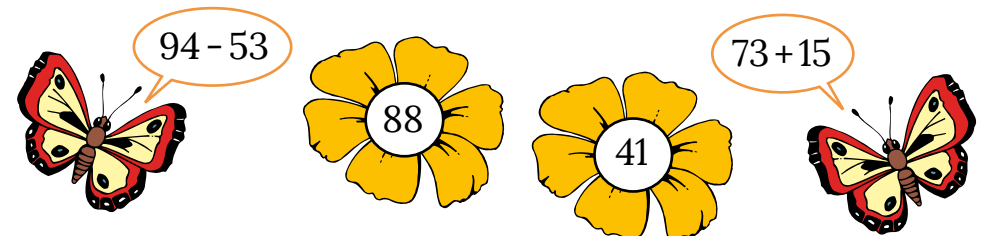
потім

гусінь

метелик

лялечка

4. На яку квітку сяде кожен із метеликів?

5. Діти прочитали про дивовижні зміни, що відбуваються з персонажами книжки В. Нестайка, і замислилися над такими питаннями:

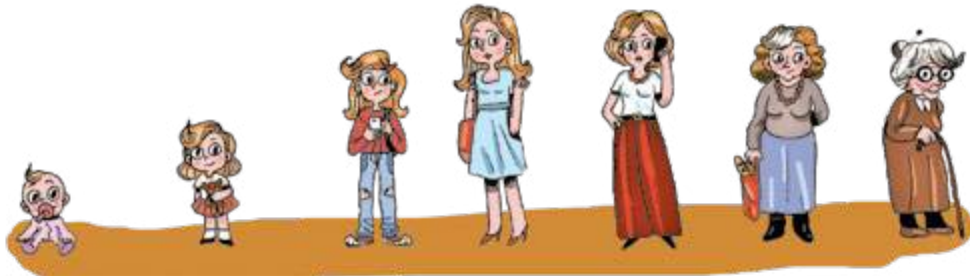
Чи все на світі змінюється?

Як швидко я змінююся?

Чи можливе життя без змін?

А що думаєш із цього приводу ти?

6. Розкажи за малюнками, як змінюється людина впродовж життя.

7. Відтвори вислів і поясни його зміст.

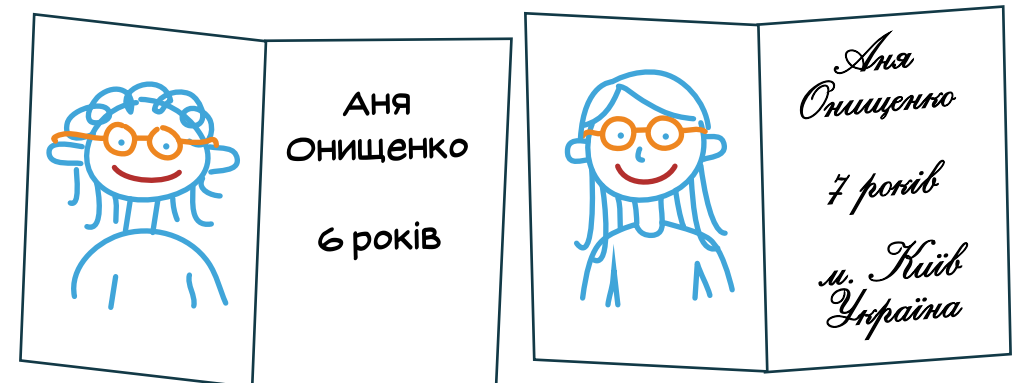

Що змінилося в мені?

1. Розкажи, як змінився Кося в країні Павутинії.

2. Учениця другого класу виготовила паспорт школярки. Порівняй новий паспорт із тим, який вона створила торік. Чим вони відрізняються? Про які зміни свідчать ці відмінності?

3. Склади алгоритм створення паспорта школяра/школярки.

4. Досліди, які зміни відбулися з дітьми за час літніх канікул. А як змінився/змінилася ти?

Наприкінці канікул мама Ромчика попросила його поміряти сорочку, штанці та туфлі, у яких він ходив до школи в першому класі.

Богдана подарувала своїй молодшій сестрі набір ляльок, якими любила бавитися минулого року.

Софія попросила татка записати її до бібліотеки, бо прочитала вже всі дитячі книжки, які були вдома.

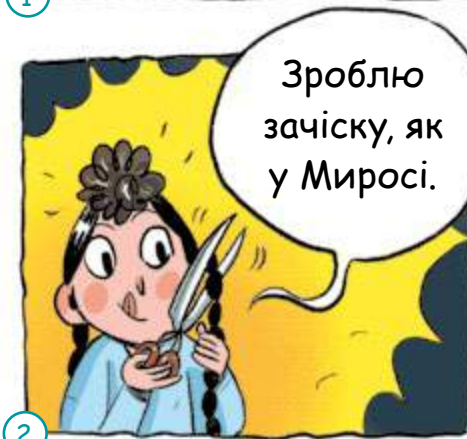

5. Розроби індивідуальний проект "Як я змінився/змінилася за час навчання у школі".

- Чому Поліну не впізнали друзі?

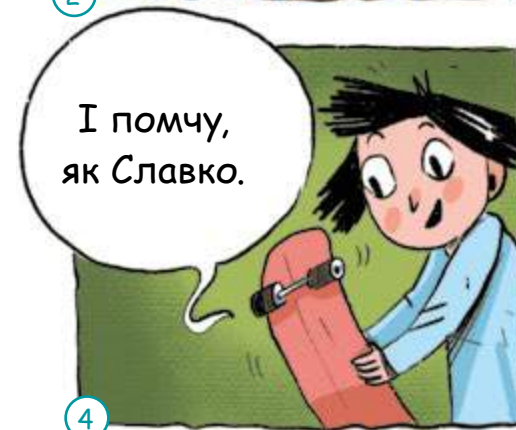
1

2

3

4

5

- ☀ У чому неповторність кожної людини? Розкажи.

Порятунок

(за твором Всеволода Нестайка)

— Вітаю вас у Павутинії! — схилився над Кольком і Косею Ледарило Дурандас. — Відпочивайте. Зубів чистити не треба, ані зарядки робити, ані уроків.

Ледарило Дурандас робив рухи над Косею і Кольком, з кожного його пальця снувалося павутиння. Воно обплутувало дітей з голови до ніг. Усе тіло огортала солодка млявість, очі заплющувалися, і кидало в сон.

— Тільки не спіть! Вдавайте, що заснули, але не спіть, — почули вони раптом тихий голос.

Кося й Колько так і зробили. Склепили повіки, а самі напружили всі сили, щоб не заснути. Як пішов Ледарило спати, Кося й Колько розплющили очі. Бачать — гойдається перед ними маленький хлопчик — грайлик Трататоля Сміюнець. Глянеш на нього і усміхнешся.

— Тепер будемо однокласників ваших будити! — сказав грайлик. — Коли знайдемо, я їх застукаю, крикну: “Тра-та-та...” — а ви підхоплюйте.

Кинулися друзі за грайликом по палацу. Бачать — лежить у кутку Зіна Бешко, вся павутинням заснована.

— Тра-та-та за Зіну! — вигукнув грайлик.

— Тра-та-та за Зіну! — підхопили Кося й Колько та побігли шукати й будити всіх однокласників.

☀ Що допомогло Косі та Колькові врятувати друзів?

Які зміни не залежать від мене?

1. На яких фотографіях зображені зміни, що відбулися без втручання людини?

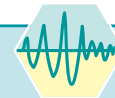

2. Визнач, від кого чи від чого залежать описані зміни.

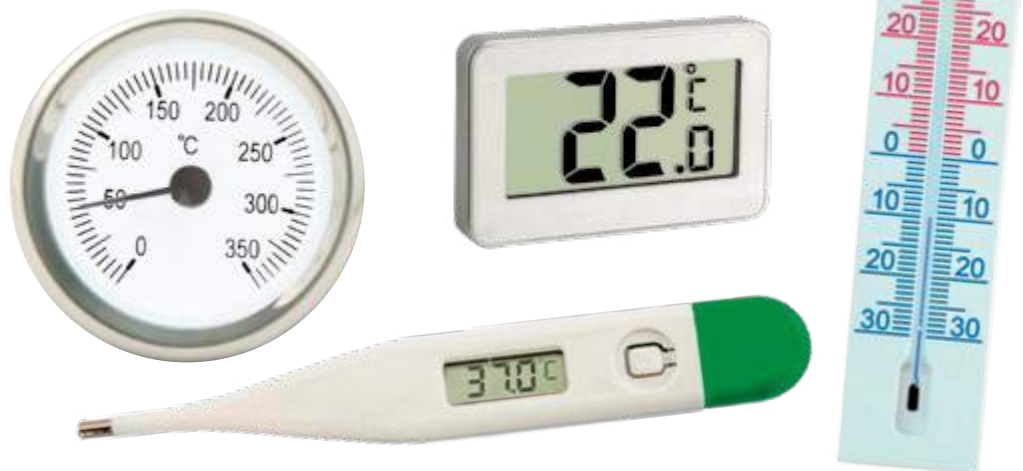
Улітку я прокидалася о 8-й ранку, а тепер — о 7-й.

Улітку я прокидався о 6-й ранку і було світло, а тепер — темно.

3. Як називаються зображені об'єкти? Для чого вони призначені? Коли який з них ми використовуємо?

Яку температуру показує кожний термометр?

4. На канікулах родина Кирила вирішила поїхати на дводенну екскурсію до Києва. Тато хлопчика подивився прогноз погоди на сайті. Які дні варто обрати для подорожі? Обґрунтуй свою думку.

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер
30	31	1	2
жовтня	жовтня	листопада	листопада
+7°C	+11°C	+12°C	+8°C

5. Дізнайся, яка температура повітря сьогодні в різних містах України. Де найтепліше/найхолодніше?
6. Чи може людина впливати на погоду? Що ти можеш зробити, якщо прогноз погоди суперечить твоїм планам?

Які зміни залежать від мене?

1. Для того, щоб витягнути друзів із Павутинії, учитель фізкультури порадив Косі та Кольку трохи потренуватися, досліджуючи можливості свого організму. Зроби й ти такі вправи.

2. Колько помітив, що після фізичних вправ йому завжди хочеться пити. А які зміни в організмі відчуваєш ти після виконання вправ? Розкажи.
3. Який напій найкраще вживати після занять фізкультурою, щоб уникнути зневоднення організму? Чому?

4. Які найголовніші зміни відбулися з дітьми з початком навчання у школі? Додай свої варіанти.

Тепер ношу одяг ділового стилю.

Довелося змінити режим дня.

Щодня ходжу до школи.

5. Маринка склала для себе режим дня. Визнач, що в ньому залежить лише від неї.

6. Склади власний розпорядок дня.
7. Розглянь свої фотографії, зроблені в різний час. Досліди за ними, що в тобі змінилося. Які зміни залежали від тебе?

- Чому Ярема не знайшов, із ким погратися?

- ✦ Що ти міг/могла б порадити хлопчиків?
- ✦ Чи легко знаходити партнерів для гри? Чому?

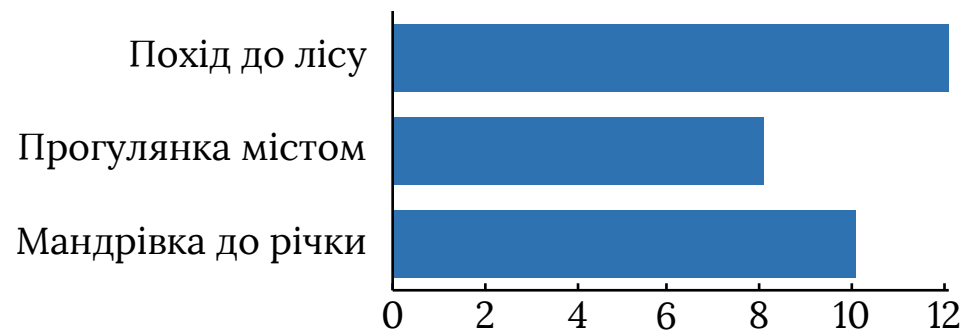
Перевір себе

1. Назви ім'я та прізвище відомого українського письменника, автора повісті-казки про пригоди звірят у чарівній країні Павутинії. Які ще твори він написав? Як і де можна знайти цю інформацію?

2. Назви відомі тобі способи передавання повідомлень. Чим зручний кожний із них?

3. Учні 2-А класу довідалися, що 27 вересня – Всесвітній день **туризму**. Діти вирішили організувати мандрівку. Михайло опитав однокласників, а результати подав у вигляді діаграми.

☀ Куди вирушать другокласники та другокласниці, якщо вони домовилися обрати той маршрут, що до вподоби більшості?

☀ Скільки дітей навчається у 2-А класі?

4. Тарас та Андрій розробили маршрут подорожі. Скільки кілометрів треба подолати, щоб потрапити зі школи до лісу?

5. Катя з'ясувала, що вартість проїзду для учнів в автобусі – 3 грн. Скільки грошей для оплати проїзду в обидва боки має бути в кожного другокласника?
6. О котрій годині діти прибудуть до лісу, якщо час у дорозі – 2 години, а вирушили вони о 10-й ранку?
7. Коли діти збирались у мандрівку, перед ними постало питання вибору зручного вбрання. Визнач, хто обрав відповідний одяг для подорожі. Обґрунтуй свою думку.

Тарас

Катя

Оксанка

Андрій

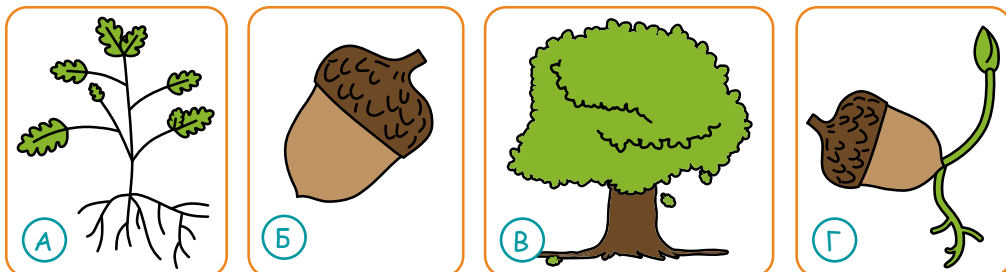
8. Готуючись до подорожі, Оксанка дізналася в інтернеті прогноз погоди. Що розповіла дівчинка своїм однокласникам про погоду в день мандрівки?

Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
25	26	27	28
вересня	вересня	вересня	вересня
			
+7°...+10°С	+4°...+12°С	+8°...+13°С	+8°...+12°С

9. Збираючись у похід, Орест згадав, що під час фізичних навантажень важливо уникати зневоднення організму. Хлопчик вирішив узяти з собою напій, який принесе максимальну користь. Який напій варто взяти в подорож?

10. Іванко дізнався, що білочки, роблячи запаси, часто закопують жолуді в землю. Іноді ці плоди проростають. Розкажи, як із жолудя виростає дуб. У якій послідовності треба розташувати малюнки?

11. Під час мандрівки Світланка звернула увагу на те, що вже виразно видно осінні зміни в природі. Розкажи за зображенням, які саме зміни побачила дівчинка.

12. У лісі Іринка побачила знак, напис на якому вже дещо стерся. Що було написано на знаку? Поясни, як ти розумієш цей вислів.

МАЙ УТІЄ ЛІУ
У ТЕ ОІУ РУКАХ!

